

مرگ و میر بالا، چرا؟

[سرطان‌های زنان؛ پیشگیری، درمان]

آمار ابتلا به سرطان افزایش یافته و علاوه بر آن الگوی ابتلا به آن هم تغییر کرده است. اگر چه سابقه خانوادگی و ژنتیک در ابتلا به این بیماری موثر است اما در مواردی هم بدون هیچ سابقه افراد به سرطان مبتلا می‌شوند. از جمله سرطان‌های شایع در زنان می‌توان به سرطان سینه، سرطان رحم، دهانه رحم، تخمدان، سرطان جفت و... اشاره کرد.

دکتر ملیحه حسن زاده مفرد دانشیار گروه زنان دانشگاه علوم پزشکی مشهد و فلوشیپ آنکولوژی زنان می‌گوید: اگر چه سرطان سینه در گروه سرطان‌های دستگاه تناسلی در خانم‌ها قرار نمی‌گیرد اما جزو سرطان‌های شایع است، به گونه‌ای که دومین سرطان شایع بعد از سرطان ریه است که یک سوم سرطان‌ها را در زنان شامل می‌شود و دومین سرطانی است که به مرگ منجر می‌شود.

اگر چه میزان شیوع آن در کشورهای اروپایی و آمریکایی بیشتر از ایران است اما، آمار مرگ و میر ناشی از این بیماری در کشورمان بالاتر است. زیرا در ۶۰ تا ۷۰ درصد موارد تشخیص در مراحل پیشرفته بیماری صورت می‌گیرد که غدد لنفاوی را درگیر کرده است. سرطان سینه حدود یک سوم سرطان‌های زنان را تشکیل می‌دهد.

بنابر این توجه بیشتر به غربالگری این بیماری، اهمیت بسیاری دارد. وی می‌افزاید: خانم‌ها باید در صورت مشاهده هر گونه علائم مانند ترشحات غیر عادی سینه، ضایعات نوک سینه، لمس توده و... به پزشک مراجعه کنند.

از جمله عوامل موثر اختلالات هورمونی است و امروزه در کنار سابقه ژنتیکی فاکتورهای متعددی دخیل است. به عقیده وی تاثیر مصرف قرص ضد بارداری چندان مشخص نیست بلکه باید به عواملی مانند بلوغ زودرس و یائسگی دیر هنگام توجه کرد. همچنین، خانم‌هایی که هرگز حامله نشده‌اند یا خانم‌هایی که برای بار اول در سنین بالا باردار می‌شوند یا خانم‌هایی که از درمان‌های هورمونی بعد از یائسگی استفاده می‌کنند، بیش از دیگران در معرض خطر ابتلا به این بیماری قرار دارند.

سرطان سینه در آقایان در اغلب موارد زمینه ژنتیکی دارد و به

عنوان مثال اگر آقایی در فامیل به این نوع سرطان مبتلا شود ریسک ابتلای خانم‌ها در آن فامیل بسیار بالاست. چاقی از عوامل بسیار مهم در زمینه ابتلا به همه انواع سرطان است. مصرف الکل از جمله دیگر عوامل خطر ساز محسوب می‌شود. ۵ تا ۱۰ درصد انواع سرطان‌های سینه پایه وراثتی دارد و در مواردی که سلول‌های سرطان اندیفرانسیه است، یعنی رستپور هورمونی ندارد کمتر به درمان‌ها پاسخ داده می‌شود.

تشخیص بهترین روش تشخیص بیماری، غربالگری به روش ماموگرافی است. در روش ماموگرافی می‌توان ضایعه را دو سال قبل از این که قابل لمس شود تشخیص داد.

درمان با توجه به پیشرفت‌های حاصل شده برای درمان، سعی بر این است که حفظ سینه لحاظ شود و غدد لنفاوی زیر بغل باقی بماند تا از عوارض بعد از عمل کاسته شود و ضمن اعمال جراحی فقط غدد لنفاوی نگه‌بان برداشته می‌شود.

بعضی از بیماران گمان می‌کنند که اگر بافت سینه برداشته نشود، در مان کامل صورت نگرفته است در حالی که امروزه هم به لحاظ روحی و روانی و هم به لحاظ عوارض بیماری، سعی می‌شود تا حد امکان تنها توده با حاشیه مناسب آن برداشته شود و جراحی حفظ سینه و برداشت غدد لنفاوی نگه‌بان فقط انجام شود و در بیمارانی که حفظ سینه برایشان انجام می‌شود باید بیماران را رادیوتراپی شوند.

پیشگیری برای پیشگیری از سرطان سینه باید به نکاتی اشاره کرد از جمله: ورزش، پیشگیری از چاقی، چه بسا بارداری در سنین بالا بیشتر از عدم بارداری همراه با افزایش خطر سرطان سینه همراه باشد بنابر این به خانم‌ها توصیه می‌شود در سنین پایین بارداری را تجربه کنند.

سرطان رحم سرطان رحم شایع‌ترین سرطان دستگاه تناسلی در زنان و چهارمین سرطان شایع بعد از سینه، ریه و روده است.

نکته‌ای که درباره این سرطان باید گفت این است که به دلیل خونریزی بیمار در مراحل اولیه خوشبختانه به موقع مراجعه می‌کند. قبلاً سرطان دهانه رحم و تخمدان بیشتر شایع بود اما مدتی است که این سرطان از این دو مورد شیوع بیشتری

پیدا کرده است. عواملی مانند هورمون‌ها و دیابت در بروز این بیماری نقش دارد. افرادی که هورمون استروژن مصرف می‌کنند بیشتر در معرض ابتلا قرار دارند. این سرطان برخلاف سرطان سینه غربالگری ندارد و بیمار باید به محض خونریزی به ویژه در سن یائسگی به پزشک مراجعه کند. چاقی مهم‌ترین عامل در بروز این سرطان است.

درمان چنانچه گفته شد برای بیماری سرطان رحم غربالگری وجود ندارد اما نکته مهم این است که خونریزی در زمان یائسگی بسیار خطرناک است.

با نمونه برداری از رحم می‌توان بیماری را تشخیص داد اما در بیشتر موارد بیماران با اصرار تقاضای برداشتن رحم را می‌کنند که در این حالت فقط با برداشتن رحم درمان کامل انجام نمی‌شود در واقع باید با نمونه برداری تشخیص داد که چه محدوده‌ای از رحم، تخمدان‌ها و غدد لنفاوی درگیر شده است و چه اقدامی باید انجام داد.

جراحی اصلی‌ترین روش درمانی است. ممکن است بیمار بعد از آن به شیمی درمانی یا رادیوتراپی نیاز داشته باشد.

همزمانی ابتلا به سرطان تخمدان و رحم شایع‌ترین همراهی در بین سرطان‌های شایع دستگاه تناسلی در زنان است. سرطان رحم در مراحل پیشرفته باعث درگیری تخمدان‌ها نیز می‌شود.

سرطان دهانه رحم سومین سرطان شایع زنان است که بعد از سرطان رحم و تخمدان قرار می‌گیرد. این بیماری قابل پیشگیری است زیرا عامل ایجاد کننده آن عفونی است و ممکن است بیمار سالیان طولانی در مرحله پیش از بیماری قرار بگیرد. این بیماری با انجام آزمایش اسمیر قابل تشخیص است.

مهم‌ترین عامل بروز این بیماری عفونت ویروس پاپیلوما (HPV) است که در کنار عفونت ویروس پاپیلوما عفونتهایی مانند تریکومونا، کلامیدیا، ممکن است به صورت کوفاکتور عامل بروز سرطان باشد. نکته مهم در مورد این ویروس این است که با وجود استفاده از کاندوم قابل انتقال است بنابر این افراد باید یاد بگیرند که روابط و رفتار پرخطر را کنار بگذارند. عفونت ویروس پاپیلوما (HPV) عامل ایجاد زگیل تناسلی نیز می‌باشد.

درمان درمان این سرطان هم جراحی است که در مرحله پیشرفته شیمی درمانی و رادیوتراپی هم انجام می‌شود.

سرطان تخمدان سرطان تخمدان هم در سال‌های اخیر شیوع زیادی پیدا کرده است و آمار مرگ و میر ناشی از آن هم بالاست. اختلالات هورمونی در بروز این بیماری نقش موثری دارد. متأسفانه در اغلب موارد بیمار در مراحل پیشرفته بیماری مراجعه می‌کند. برآورد می‌شود که حداکثر ۱۰ درصد موارد زمینه ژنتیکی دارد. در بروز این بیماری عواملی مانند زایمان در سن پایین، مصرف پودر تالک، نازایی، بلوغ زودرس و یائسگی دیررس را می‌توان برشمرد. این سرطان غربالگری ندارد.

درمان درمان این بیماری جراحی است و در مراحل بعدی شیمی درمانی توصیه می‌شود. بسته به این که بیمار در چه مرحله بیماری قرار دارد، یک یا هر دو تخمدان درگیر می‌شود.

سرطان جفت این تومورها به درمان پاسخ می‌دهد این بیماری گاهی بعد از زایمان اتفاق می‌افتد بنابر این باید به خونریزی‌های بعد از زایمان توجه کرد.

زندگی پس از سرطان بیمار بعد از سرطان بسته به درمان‌هایی که دریافت کرده ممکن است دچار عوارض گوارشی شود بنابر این باید مراقبت‌های ویژه انجام شود زیرا بیشترین موارد عود بیماری در دوسال اول است. رژیم غذایی سرشار از آنتی اکسیدان و مصرف میوه و سبزی و مصرف کمتر گوشت قرمز توصیه می‌شود.

